

TÜRK MITOLOJISİNDE 9 RAKAMI

Türk mitolojisinde dünyayı yaratan Kara Han, dünyanın tam merkezine dokuz dallı çam ağacı dikmişti.

- Altaylara göre insanın iskeletinde; baş, bel, diz, topuk, ayak bileği, omuz, dirsek, avuç ve el bileği olmak üzere dokuz ek vardır.

- Şamanların davulunda Tanrı Ülgen'in kızının dokuz ve bir anlatışta da üç resmi vardır.

- Şamanların giydikleri “manyak” adındaki hırkanın sağ kolunda dört, sol kolunda beş olmak üzere toplam dokuz çingirak bulunmaktadır.

- Türk destanlarına göre Dokuzoğuz'lardan büyük bir soy türemiştir.

- Yakutlara göre gök tanrıları dokuzdur.

- Türk destanlarına göre Oğuz'un verdiği şölende dokuz ile ilgili olarak 900 at, 9000 koyun kesilmiş ve 90 havuzda kımız yapılmıştır.

- Altay Türklerinin bir kıyamet tasvirinde denizin dibinde dokuz çatallı karataş vardır ki, kıyamet zamanında bu taş dokuz yerinden ayrılacak, demirden ve koyu sarı renkte atlara binmiş dokuz savaşçı etrafa saldıracaktır. (Kaynak Türk Mitolojisi)

- Ölen kişi için yapılacak esas tören için çadır hazırlanır. Bu çadırın bir çıkış yeri, bir de giriş yeri vardır. Giriş yeri bu dünyayı, çıkış yeri de öteki dünyayı sembolize etmektedir. Şaman, çadırın önüne gelerek, giriş yerine dokuz kez vurur ve böylece zararlı cinleri ürkütmüş olur.

- Hastalık tedavisi için şaman davulu üzerine su iyelerini temsil eden iki balık tasvir edilir. Balıkların iç hastalıklarını iyileştirdiğine inanılır. Eğer kam kötü ruhlardan daha güçlüyse onları dağ ruhlarının hanının yaşadığı dokuz denizin sonuna kadar sürebilir. Eğer kam zayıfsa, yolun yarısından döner ve balık hastayı yeniden alt eder.

- Şaman cübbesinin yakasından sallanan dokuz küçük kukla Ülgen'in dokuz kızını, küçük küçük cübbeler onların elbiselerini temsil eder.

- Altay ve Sibiry şamanlığında inanca göre şamanlar göğe çıkarlar ve göğün dokuz katını dolaştıktan sonra yere inerlerdi. Şamanın göğe çıkmasından önce bir tören yapılır ve şaman, dokuz şaman çırağının tuttuğu beyaz bir keçe üzerine konarak dokuz defa döndürülürdü.

- Tanrı Ülgen'in dokuz oğlu ve dokuz kızı vardı. Oğullarının ve diğer elçilerinin yardımıyla kamiara yoi göstererek insanları yukarıdan yönetirdi. Bulutlar, Tanrı Ülgen'in duygularını yansıtırđ.

- Tanrı Ülgen'in dokuz kızı ilâhî saflıkları ve güzellikleri nedeniyle ak olarak anılırdı. Ak, Altay Türkçesinde cennet demektir. Kamların ilham perileri olan akkızların şaman davullarına resimleri yapılır, kimi zaman da sembolleri, şaman cüppesine dikilirdi. Sadece iki tanesinin adı bilinirdi: Kıştey Ana ve Erke Soldon.

- Bir de yeraltı dünyası vardı ki burasının hanı Erlik'ti. Erlik Han'ın da Karakızlar denilen dokuz kızı vardı. Kamlar, yeryüzünü yeraltına bağlayan kapılardan geçtiklerinde Erlik'in

karakızları, eğlence ve oyunlarla kamları kandırarak işlerinden alıkoyar, onları kendilerine çekerlerdi. Aslında çok alımlı değillerdi ama cilveli, işveli dişilerdi.

- Türk kağanlarının dokuz tuğu bulunurdu.
- Radloff'un saptadığı Manas Destanı'nda Manas'ın gömülüğü anlatılırken, ölüsünün dokuz gün bekletildiği, işlemeli giyimlerinin dokuz parçaya bölünüp halka üleştirildiği anlatılır.
- Osmanlı Türklerinde de görülen, verilen armağanın dokuz sayısı ile ölçülmesi geleneği çok eskilere dayanır.
- Marco Polo, Cengizli Kaganlığı'nda büyük hana verilen armağanların dokuz kat olarak sunulması gerektiğini söyler.
- Dede Korkut Kitabı'nda geçen dokuzlama çargap armağanların en büyüğüdür.
- Dede Korkut Kitabı'nda, Deli Dumrul doğduğunda babası dokuz buğra öldürür.
- Dede Korkut Kitabı'nda Oğuz beğlerinin toylarında onlara dokuz karagözlü kâfir kızları sağrak (bardak, kadeh) sürerler, badyalar dokuz yerde kurulur, Oğuz alpı övünürken düşmanın dokuzunu bir yerine saydıracağını söyler, dört tür kadın içinde en kötüsü sabahleyin daha elini yıkamadan dokuz bulamaç yer.
- “Dokuz” kelimesinin Eski Türkçedeki söylenişi tokuz'dur. Eski Türk boylarının kimilerinin adlarında dokuz sözcüğü geçer. Örnek Tokuz Oğuz (Dokuz Oğuz), Tokuz Ogur (Dokuz Ogur), Tokuz Tatar (Dokuz Tatar).
- Altay şamanları, omuzlarında dokuz ok (Yebe) ve yay (Ya) simgelerini eksik etmezler. Onlara göre bu dokuz ok ile yaya, Kuday'dan tartkan, yani Tanrı'dan uzatılan şeylerdir.

- Altay Türklerinde şaman (kam), Ülgen'e (Tanrı'ya) kurban sunmak için göğe çıkar. Bu yolculuk üç gün sürer. Kurbanı göğün dokuzuncu katına çıkarınca Ülgen'e sunar.
- Altay Türklerine göre, Yeraltı ve gök dokuzar kattır.
- Altay şamanizminde Ülgen'in dokuz kızı ve dokuz oğlu varken, kötülüğün simgesi olan Erlik Han'ın (Erlik Han bir tür şeytandır) da aynı biçimde dokuz kızı ile dokuz oğlu vardır.
- Yine Altay Türklerinde, Örüs Sara adını taşıyan bahar bayramı dokuz mart'ta kutlanır.
- Altaylıların Gök Tanrı Kurbanı ile Dağ Kurbanı bayramlarının törenleri dokuz gün sürer.
- Altay Türklerinde ilkbahar âyinine de dokuz masum kız ile dokuz masum erkek katılır.
- Altay Türklerinin Yaratılış Destanı'nda Tanrı, evreni yaratırken bir de dokuz dallı bir ağaç yaratır. Sonra Tanrı, her dokuz dalın kökünden birer kişi yaratır ve her kişiden birer oymak türer (toplam dokuz kişi, dokuz oymak).
- Anohin, Altay Türklerinin inanışında yer alan ve yer altında yaşayan Abra ve Yutpa adlı iki büyük canavarla ilgili bilgiler verirken şöyle der: “Yeşil bir kumaştan yapılmış ve örgülerle süslenmiş Abra'nın tasviri, şamanın giysisine asılır. Abra'nın başı puhu tüyleri (ülberk) ile süslenir. Gözü, parlak bakır düğmelerden, ayakları da genellikle kırmızı kumaşlardan seçilmiş yamalardan yapılır. Bunlara örülmüş dokuz püskül eklenir.” Altay Türklerinin kutsal yaşam (gök) ağacı da dokuz dallıdır.
- Güney Sibirya'da yaşayan Minusinsk Tatarlarının söylediği bir destanda, İrle Han'ın evinin önünde bir kara ağaç vardır. Bu ağacın kökünden dokuz ağaç yükselir.
- Bir Güney Sibirya masalında yer altındaki kötü ruhlar, masalın kahramanı olan çocuğa dokuz zincir vurur ve hapsederler.

- Kuzey Asya masallarında altın yeleli, gümüş üzengili, kuyruğu dokuz örmeli, dokuz kolanlı atlardan söz edilir.
- Saka (Yakut) Türklerinin Er Sogotoh Destanı'nda gök, dokuz katlıdır; yine bu destanda Kara Han'ın dokuz kızı vardır. Ayrıca gök ruhları da dokuz adettir.
- Göktürkler çağında bir kişi kağan olduğunda, bir kalkan (ya da bir keçe) üzerine konup, göğe kaldırılarak dokuz kez döndürülürdü.
- Göktürk Anıtları'nda, Tokuz Ersin (Dokuz Ersin) adındaki bir yerden söz edilir.
- Hülâgu'nun karısı ve en yakın danışmanı olan Hristiyan kadının adı Dokuz Hatun idi.
- Türk destanlarında dokuz ağaç, dokuz boy, dokuz dallı ağaç, dokuz dev, dokuz felek, Dokuz Oğuz gibi tabirler çokça geçer.
- Türkler Ergenekon'dan, bir rivayete göre dokuz martta, bir rivayete göre de yirmi bir martta (Nevruz Bayramı'nın kutlandığı gün) çıkmışlardır.
- Oğuz Destanı'nın İslâmî versiyonunda Oğuz Kagan, oğulları ve ordusu bir seferden sağ esen dönünce, büyük bir toy hazırlanmasını buyurur. Büyük bir otağ diktirir ve otağın her direğini altınla kaplar. Yakut, safir, zümrüt, firuze gibi değerli taşlar ve incilerle süsletir. Bu olay, destanda şu sözcüklerle anlatılır:

Bir ev tikdi altundan ol şehriyar,

Kim ol evden felek evi kıldı ârâ.

Tokuz yüz yolkı (at), tokuz bin koy (koyun) öltürdi,

Bulğardan (deriden) toksan tokuz havuz kıldurdi,

Tokuzına arak (rakı), toksanına kımız tolturttı.

Barça (bütün) nökerlerin (beğlerin) keltürtti (getirtti).

- Ebül Gazi Bahadır Han'ın Şecere-i Terâkime (Türkmenler'in Şeceresi) adlı eserine göre Oguz Kagan'ın oğlu Gün Han, verdiği bu şölende dokuz yüz at ile dokuz bin koyun kestirir, deriden yapılmış dokuz havuza rakı doldurtur, doksan deri havuza da kımız saldırır.

- Manas Destanı'nda ağulانیp ölen Manas'ın cenaze töreni anlatılırken, dokuz sayısı büyük rol oynar. Destanda, Manas'ın ölüsü dokuz gün bekletilir. Doksan kısrak kesilir, halka dokuz kat kumaş dağıtılır. Manas dirilince, kırk yiğidi bunu öğrendiğinde her biri dokuz deve ile dokuz inek kestirir.

- Manas Destanı'nda Köl-Çora, dokuz çobanlı bir sürüde aş pişirir.

- Sakalarda (Yakut) yaşlı Şaman, genç şaman adayını yüksek bir dağın başına ya da bozkıra götürerek ona Şaman giysisi giydirir; eline bir davul ile at kılı sarılı bir söğüt dalı verir. Adayın sağında dokuz erkek, solunda dokuz kız çocuk yer alır.

- Sakalarda (Yakut) Şaman, insanlarda çeşitli akıl hastalıklarına neden olduğuna inanılan dişi ruh için, dokuz kakım, dokuz sarı sıçan, dokuz kokarca, dokuz güvercin azad edeceğine söz verir.

- Bir Moğol boyu olan Buryatlarda şaman adayının, şaman olabilmesi için bir tören düzenlenir. Bu tören dokuz gün sürer. Dokuzuncu gün bir keçe üzerine oturtulan aday, havaya kaldırılarak Şaman ilân edilir.

- Altaylılarda Kam, ruhları kovmak için, giysisine bir takım şeyler de takar. Bunların arasında kollara, sırtta takılan küçük zil ve çingiraklar vardır. Bu arada, cübbenin kollarının alt kısmına, 4'ü sağda, 5'i solda olmak üzere dokuz adet, bakırdan yapılmış küçük çingiraklar asılıdır.

Çingirakların üst sırasında ise dokuz küçük yay vardır. Bu arada sırt kısmında, yakanın hemen altına rastlayan yerden dokuz bebek sarkar. Bunlar Ülgen'in kızlarını simgelerler.

- Güney Altaylılarda şaman davulunun tokmağı (orbu) genç bir kayın ağacından yapılır.

Tokmağın diğer yüzüne süs olarak üç ya da dokuz halka takılıdır.

- Radloff'a göre. Kamın gök yolculuğu için gereken hazırlıklara akşam saatlerinde başlanır.

Tören yeri, ıssız bir ormanda kurulan bir çadırdan ibarettir. Kam. önce sürüden kurbanlık bir at seçer. Hayvanı kesmeden önce, göğün dokuzuncu katına çıkarak kurbanı, gökteki en büyük ruhun (Ülgen) onayına sunar. Kurban beğenilirse, hemen o akşam kesilir. Göğün dokuzuncu katına ulaşınca, kurbanın ruhunu Ülgen'e sunar.

- Telengitlerde bir ulu Şaman vardı. Ya Oyrot Hanın kendisi, ya da Elzen Hanın oğlu hastalanmıştı. Han Şaman Abıs'ı ona kamlık etmek için çağırdı. Abıs Karez gelip hastayı kurtardı. Han ona yıldıktan dokuz at, bir de seyis verdi.

- Hakaslar ölülerinin arkasından yılda altı kez yemek verirlerdi ve kirek dedikleri duaları okurlardı. Kirek günlerinde evdeki dua bittiğinde kara ruhu evden kovmak gerekirdi. Aksi hâlde kara ruh evde olanlara mutsuzluk getirirdi. Bunun için bir at kafatası, dört at bacağı, dokuz adet kuşburnu dalı, dokuz parça kuşüzümü ağacı dalı, dokuz siyah taş, üç akdiken dalı ve orak demiri hazırlanırdı.